

Bestedingsvoorstel Klimaat

Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW 3.1)

1. Doel(en)

Nederland levert met deze intensivering van beleidsartikel 2 een betekenisvolle bijdrage aan het mondiale doel om jaarlijks USD 100 miljard te mobiliseren voor klimaatactie in ontwikkelingslanden.

Met deze aanvullende klimaatmiddelen zet Nederland in op vier beleidsdoelen (cf *theory of change* voor Nederlandse klimaatfinanciering):

- Vergrote toegang tot hernieuwbare energie en lagere uitstoot van broeikasgassen
- Verminderde ontbossing en toename van duurzaam landgebruik
- Versterkte klimaatbestendigheid watersector (NB: voedselsector is in ander bestedingsvoorstel opgenomen).
- Versterkte internationale klimaatactie door een constructieve bijdrage aan multilaterale klimaatonderhandelingen en multilaterale klimaatfondsen

Deze doelstellingen worden op jaarbasis specifiek gemeten en gerapporteerd:

- Jaarlijks rapporteert de Minister van BHOS over de Nederlandse bijdrage aan publieke en gemobiliseerde private klimaatfinanciering in het HGIS-jaarverslag.
  - De Memorie van Toelichting bij de BHOS-begroting bevat streefwaarden voor volgende klimaatrelevante indicatoren:
    - *Aantal mensen met toegang tot hernieuwbare energie*: met deze intensivering verhogen we de streefwaarde van 50 miljoen naar 100 miljoen mensen bereikt met toegang tot hernieuwbare energie in 2030.
    - *Het aantal mensen met toegang tot een verbeterde waterbron en dat voordeel ondervindt van verbeterd stroomgebied beheer en veiligere delta's*: met deze intensivering zullen 7 miljoen mensen extra toegang krijgen tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen en zullen 4 miljoen mensen beter zijn beschermd tegen droogte en overstromingen.
  - In de jaarlijkse rapportage ontwikkelings samenwerking rapporteert de Minister op de volgende specifieke indicatoren conform resultatenkader klimaat:
    - *Aantal tonnen CO₂-equivalent (Mt CO₂eq/jaar) emissies verminderd, vermeden of vastgelegd in 2030 (ex-ante schatting)*
    - *Aantal mensen dat voordeel ondervindt van maatregelen die hun weerbaarheid vergroten of hun blootstelling aan (de gevolgen van) klimaatverandering verminderen.*
    - *Hectaren bos onder duurzaam beheer en andere verbeterde praktijken die bijdragen aan minder ontbossing, meer opslag van broeikasgassen of grotere weerbaarheid van ecosystemen en mensen (totaal).*
- De resultaten op deze indicatoren zullen toenemen maar de mate waarin valt nu niet vast te stellen.

2. Beleidsinstrument(en)

- De intensivering richt zich op aanvullende beleidsinzet op hoofddoelen klimaatmitigatie (reduceren en voorkomen van CO₂ emissies) en klimaatadaptatie (versterken van weerbaarheid tegen de gevolgen van klimaatverandering) in ontwikkelingslanden op de onderstaande deelthema's, waarbij zowel gebruik gemaakt wordt van financiering van (multilaterale) programma's en beleidsbeïnvloeding. Een positief neveneffect van de intensivering is dat Nederland hiermee aan gewicht wint in de beleidsdiscussies. Op dit moment zijn geen negatieve neveneffecten voorzien bij zorgvuldige opbouw van de portfolio en gezien de normen ten aanzien van milieu, sociale en bestuur (zogenoemde "Environmental, Social and Governance safeguards") die klimaatfondsen en ontwikkelingsbanken hanteren.
- **Groene energie-investering in Afrika.** Om klimaatverandering te beperken tot 1,5 graden is nodig dat de wereld mondiale energie-investeringen met een factor vier verhoogd worden en op een ontwikkelingspad terecht komt richting netto-nul CO₂ energievoorziening in 2050, volgens mondiale routekaarten in 2021 gepubliceerd door [IEA](#) en [IRENA](#). In januari 2022 hebben [IRENA](#) en [AfDB](#) het energietransitiepad voor de Afrika regio geanalyseerd. Een energiepad op basis van hernieuwbare energie kan voor Afrika in 2050 tot 6,5% extra economische groei en 26 miljoen extra banen leveren, en zal essentieel zijn om universele toegang tot moderne energie te bereiken voor een bevolking die in die periode in omvang verdubbelt. Afrika ontvangt op het moment slechts 2% van de mondiale energietransitie-investeringen. Ontwikkelingssamenwerking ziet een belangrijke rol voor zich weggelegd om de benodigde investeringen in groene energie in Afrika te mobiliseren. De intensivering van de Nederlandse bijdrage aan bestaande multilaterale en bilaterale programma's maakt verdubbeling van het SDG7 beleidsdoel mogelijk, waarmee we tot 2030 in totaal 100 miljoen mensen toegang tot hernieuwbare energie bieden.

- **Verminderde ontbossing in de 3 tropische regenwoudregio's.** In het [IPCC Special Report on Climate Change and Land](#) uit 2019 wordt becijferd dat ontbossing, landbouw en ander landgebruik samen goed zijn voor 23% van de mondiale emissies. Ontbossing alleen is goed voor maar liefst 11% van de emissies en landbouw is verantwoordelijk voor meer dan 80% van de mondiale ontbossing. Het stoppen van ontbossing en bevorderen van herbebossing behoort tot de meest kosteneffectieve interventies om klimaatverandering tegen te gaan, zoals ook blijkt uit analyses van [IPBES](#). Volgens het World Resources Institute kunnen bossen tot wel 30% van de oplossing bieden voor klimaatneutraliteit, maar slechts circa 3% van de huidige klimaatfinanciering komt ten goede aan bossen. Tijdens COP26 in Glasgow hebben meer dan 130 wereldleiders een [verklaring](#) ondertekend om de internationale inspanningen te verhogen om ontbossing voor 2030 te stoppen. Nederland was een van de aanjagers van deze ambitie. De Nederlandse inzet richt zich samen met gelijkgezinde landen op beleidsbeïnvloeding binnen de EU en in internationale fora, stimulering van duurzame landbouw en handelsketens – door middel van verbetering wet- en regelgeving (governance), en samenwerkingsprogramma's met overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties – en verhoging van innovatieve financiering voor duurzaam landgebruik, in samenwerking met productielanden, bedrijfsleven, financiële sector, maatschappelijke organisaties en lokale gemeenschappen.
- **Klimaatbestendige, koolstofarme watersector.** De [gevolgen van klimaatverandering in de watersector](#) zijn direct en heel zichtbaar: hevige droogte in sommige regio's, heftige overstromingen in andere. Dit heeft grote implicaties voor waterbeheer en de toegang tot drinkwater, sanitaire voorzieningen en hygiëne (WASH). Waterbeheer moet worden ingericht op extra droge en extra natte perioden; de WASH-sector op klimaatbestendige, koolstofarme voorzieningen. Dit wordt bereikt door inzet op een klimaatbestendige infrastructuur, een capabele overheid en een vergrote weerbaarheid tegen klimaatverandering op gemeenschapsniveau. Instrumenten die hiervoor worden ingezet zijn financiering van programma's en trust funds, beleidsbeïnvloeding, waterdiplomatie, technische assistentie en kennisontwikkeling. [Onderzoek](#) heeft uitgewezen dat elke dollar geïnvesteerd in WASH voorzieningen een return kan opleveren die kan oplopen tot het twintigvoudige van de investering dankzij verminderde kosten voor de gezondheidszorg en een verhoogde productiviteit. De [Wereldbank](#) berekende dat er per jaar USD 114 miljard nodig is om de doelen van SDG6 te halen, terwijl er op het moment maar USD 13 miljard jaarlijks beschikbaar is. Om het financieringstekort voor SDG6 te dichten zijn private en institutionele geldstromen noodzakelijk. Daarom wordt Nederlandse steun ook gebruikt om via innovatieve financieringsmodellen (*blended finance*) een hefboom te realiseren.
- **Versterken weerbaarheid voor de meest kwetsbaren.** Uit talloze onderzoeken waaronder [UNEP](#) blijkt dat Afrika bijzonder kwetsbaar is voor de gevolgen van klimaatverandering, terwijl het daar het minst aan heeft bijgedragen. Tegelijkertijd ontvangt het continent een fractie van de benodigde financiering om zich voor te bereiden op een veranderend klimaat. In 2018 bedroeg het totaal aan gemobiliseerde klimaatfinanciering \$78,9 waarvan 21% naar adaptatie ging, blijkt uit berekeningen van de [OESO](#). Volgens berekeningen van het [GCA](#) is er een financiering tekort van \$26,5 miljard per jaar in Afrika op gebied van klimaatadaptatie. Tegen deze achtergrond is tijdens COP27 het [Glasgow Climate Pact](#) overeengekomen en o.a. besloten om - binnen de genoemde doelstelling van USD 100 miljard - tot verdubbeling van de adaptatiefinanciering per 2025 t.o.v. 2019. Met klimaatdiplomatie stimuleert Nederland andere donoren meer te doen op klimaatadaptatie. Intensivering Nederlandse bijdrage via zowel multilaterale klimaatfondsen als ngo's met oog voor *locally-led adaptation* is vooral nodig om de weerbaarheid van mensen en systemen in de minst ontwikkelde landen te vergroten. Adaptatie-inzet vergroot ook het duurzaam groeivermogen van ontwikkelingslanden. De gevolgen van klimaatverandering zijn in vele sectoren, waaronder de watersector, merkbaar.
- **Multilaterale klimaatfondsen.** Volgens [OESO rapportage](#) leverden in 2019 de multilaterale ontwikkelingsbanken en multilaterale klimaatfondsen 54% van de publieke klimaatfinanciering en 60% van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering aan ontwikkelingslanden. Het totaal van USD 79,6 miljard voldeed nog niet aan het USD 100 miljard doel. In het daartoe door donoren gezamenlijk ontwikkelde [climate finance delivery plan](#) is een belangrijke rol

weggelegd voor multilaterale ontwikkelingsbanken en multilaterale klimaatfondsen om het doel alsnog te halen. De extra Nederlandse bijdrage is belangrijk om, samen met andere progressieve donoren, de beoogde groei in gang te zetten en tevens bij de multilaterale financiering de aandacht voor Nederlandse beleidsprioriteiten te versterken.

3. A. Financiële gevolgen voor het Rijk	Bedrag x EUR miljoen							
	Artikelonderdeel	Klimaat:	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	2.3	<i>Klimaat algemeen (incl. bosbeheer)</i>	30	40	50	160	175	190
	2.3	<i>Hernieuwbare Energie</i>		10	30	40	50	60
	2.2	<i>Wateradaptatie</i>		15	20	30	40	40
		30	65	100	230	265	290	
B. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren	N.v.t.							
4. Nagestreefde doeltreffendheid	<p>De BHOS Theory of Change klimaatverandering beschrijft hoe de in te zetten beleidsinstrumenten bijdragen aan de beoogde prestaties. De inzet betekent een intensivering op onder punt 2 genoemde specifieke aandachtspunten.</p> <p>Het beleidsdoel klimaatmitigatie wordt primair bereikt door de beschreven beleidsinzet op groene energie en bossen. Het beleidsdoel klimaatadaptatie wordt primair bereikt door de inzet op water terwijl de multilaterale klimaatfondsen zowel bijdragen aan adaptatie als mitigatie.</p>							
5. Nagestreefde doelmatigheid	<p>De intensivering bouwt voort op het beleidsinstrumentarium en de beleidstheorie en zal in lijn zijn met thans in ontwikkeling zijnde internationale klimaatstrategie. De extra middelen worden ingezet op bewezen doelmatige, doeltreffende en duurzame instrumenten waarvoor in een desbetreffende beoordelingsmemorandum aan de hand van <i>lessons learnt</i> uit rapportages & evaluaties en internationale rapporten een instrument specifieke onderbouwing wordt opgenomen. Het ministerie hanteert bij de keuze van instrumenten de uitgangspunten van de “minder, beter, flexibeler” aanpak zoals beschreven in de Memorie van Toelichting 2022.</p>							
6. Evaluatieparagraaf	<p>Voortgang van het voorstel wordt gemonitord op jaarbasis aan de hand van punt 1 genoemde resultatenkader klimaat en klimaatspecifieke indicatoren voedsel en water in het HGIS jaarverslag en in het jaarverslag ontwikkelingssamenwerking.</p> <p>Verder voert de Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie periodiek evaluaties (en beleidsdoorlichtingen) uit van beleid en uitvoering van beleid en uitvoering van Buitenlandse Zaken. Onderliggend bestedingsvoorstel valt in de Strategische Evaluatie Agenda onder het subthema klimaat. Het raamwerk, de indicatoren, en de genoemde <i>Theory of Change</i> dienen hierbij als basis.</p> <p>Als onderdeel van de standaardafspraken tussen het ministerie en haar uitvoerders, wordt voor alle ODA-bijdragen van meer dan EUR 5 miljoen, standaard een evaluatie uitgevoerd. Deze afspraken zullen in nieuw op te stellen arrangementen in het kader van onderliggend bestedingsvoorstel dus ook worden opgenomen. In geval onderliggend bestedingsvoorstel leidt tot een optopping van een bestaand arrangement (dikwijls van substantiële omvang), zullen de specifieke resultaten van het onderliggende bestedingsvoorstel mogelijk minder prominent naar voren komen in de evaluatie.</p>							